

Sygn. akt II CSK 241/20

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa O. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B.

przeciwko Skarbowi Państwa - Komendantowi Portu [...] w Ś.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 28 października 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego Skarbu Państwa

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 6 grudnia 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 lipca 2019 r. Sąd Okręgowy w S. zasądził od pozwanego Skarbu Państwa - Komendanta Portu [...] w Ś. na rzecz powódki O. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. kwotę 66.675 z ustawowymi odsetkami od dnia 24 lutego 2009 r., w tym od dnia 1 stycznia 2016 r. w wysokości ustawowych odsetek za opóźnienie, w pozostałym zakresie oddalił powództwo główne, umorzył postępowanie dotyczące powództwa ewentualnego w części, w której powódka dochodziła zapłaty kwoty 3.675 zł ponad kwotę 105.115,15 zł, a w pozostałym zakresie oddalił powództwo ewentualne i orzekł o kosztach postępowania. Apelacja obu stron od tego wyroku została przez Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 6 grudnia 2019 r. oddalona.

Od wyroku Sądu drugiej instancji skargę kasacyjną złożył pozwany. Wnosząc o jej przyjęcie do rozpoznania wskazał na nieważność postępowania oraz oczywistą zasadność skargi. Nieważności postępowania skarżący upatrywał w naruszeniu art. 379 pkt 3 *in fine* w zw. z art. 199 § 1 pkt 2 *in fine* k.p.c. Jego zdaniem prawomocne oddalenie w punkcie IV wyroku Sądu Okręgowego powództwa ewentualnego skutkowało powstaniem stanu powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.) i powinno skutkować zastosowaniem w tym zakresie art. 386 § 3 k.p.c. Oczywista zasadność skargi polegała natomiast na wadliwym zastosowaniu w stanie faktycznym sprawy art. 639 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżących, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy nie stwierdził podstaw do przyjęcia skargi do rozpoznania z uwagi na nieważność postępowania przed Sądem drugiej instancji. Stanowisko skarżącego wynika z dokonania wykładni żądań zgłoszonych przez powódkę w ramach pozwu głównego i ewentualnego w sposób sprzeczny ze stanowiskiem Sądów obu instancji i przyjęcia, że powództwo ewentualne dotyczyło żądania zapłaty kwoty 105.000 zł tytułem wynagrodzenia, a nie jedynie oddalonej, z uwagi na skutecznie podniesiony zarzut przedawnienia, kwoty 38.440,15 zł.

Powódka wielokrotnie modyfikowała swoje żądanie, co Sąd Okręgowy szczegółowo opisał w motywach rozstrzygnięcia (k. 896 - 900 oraz k. 906 - 907). Przyjęcie przez ten Sąd, że powódka ostatecznie w ramach powództwa głównego domagała się zasądzenia kwoty 63.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi tytułem wynagrodzenia za częściowe wykonanie umowy, kwoty 38.440,15 zł tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami obejmującego straty poniesione na skutek niemożności wykonania części świadczenia wynikającego z umowy oraz kwoty 3.675 zł z ustawowymi odsetkami tytułem zwrotu 70% zabezpieczenia zapłaconego przy zawarciu umowy, a w ramach powództwa ewentualnego zgłosiła jedynie żądanie zasądzenia kwoty 38.440,15 zł tytułem wynagrodzenia ponad dochodzoną pozwem głównym kwotę 63.000 zł, nie pozostaje w sprzeczności z treścią analizowanych przez ten Sąd oświadczeń pełnomocnika powódki, mimo ich niedoskonałej i mogącej budzić wątpliwości redakcji.

Prezentując stanowisko przeciwne skarżący nie uwzględnia, że sposób oceny, czy roszczenie dochodzone po innym, zakończonym prawomocnie, postępowaniu jest objęte powagą rzeczy osądzonej, wymaga zawsze odniesienia się do konkretnych okoliczności sprawy - w tym przede wszystkim do faktycznej i prawnej podstawy roszczeń dochodzonych w uprzednio i obecnie prowadzonym postępowaniu oraz do argumentacji w uzasadnieniu orzeczenia, które zakończyło wcześniejsze postępowanie. Z powagi rzeczy osądzonej korzysta jedynie sentencja wyroku, atrybutu tego pozbawione jest natomiast uzasadnienie. Jednak motywy rozstrzygnięcia mogą być przydatne dla określenia granic powagi rzeczy osądzonej, co ma szczególne znaczenie, zwłaszcza wtedy, gdy powództwo zostało w całości lub w części oddalone. Powaga rzeczy osądzonej ze swojej istoty rozciąga się zatem na treść orzeczenia, które uwzględnia określone roszczenie lub odmawia mu zasadności. Treść uzasadnienia pełni z tego punktu widzenia funkcję pomocniczą, pozwalając zidentyfikować roszczenie, a tym samym określić granice powagi rzeczy osądzonej (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2004 r., I CK 517/03, niepubl., z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNC - ZD 2008, nr A, poz. 20, z dnia 17 maja 2012 r., I CSK 494/11, niepubl., z dnia 15 stycznia 2015 r., IV CSK 181/14, niepubl. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 414/09, niepubl.).

Skoro z motywów wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 17 lipca 2019r. (I C (...)) wynika, że w punkcie IV rozstrzygnięcia (k. 895) Sąd ten oddalił powództwo ewentualne przyjmując, że dotyczy ono żądania zapłaty wynagrodzenia za wykonanie prac objętych umową ponad dochodzoną pozwem głównym kwotę 63.000 zł - co było wynikiem określonej interpretacji zgłoszonych w tej sprawie żądań - to nie sposób przyjąć, że oddalił żądanie, co do którego orzekał jednocześnie w punkcie pierwszym swojego rozstrzygnięcia. Tego rodzaju interpretacja, pozostaje także w sprzeczności z zasadami orzekania o żądaniu zgłoszonym w powództwie ewentualnym, o którym Sąd rozstrzyga dopiero wtedy, gdy oddala żądanie zgłoszone jako główne (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CSK 219/11, niepubl. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2012 r., I CSK 100/12, niepubl.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym - a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Skonfrontowanie zaskarżonego orzeczenia z uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na stwierdzenie, by spełniona została przesłanka oczywistej zasadności skargi. Sąd Okręgowy zasądził na rzecz powódki kwotę 63.000 zł tytułem części wynagrodzenia

na podstawie art. 639 k.c. po ustaleniu, że powódka była gotowa do kontynuowania realizacji umowy, a doznała przeszkód ze strony zamawiającego. Pozwany bezzasadnie bowiem przyjął, że prace mogą być zrealizowane w całości w ramach łączącej strony umowy o dzieło, mimo że wymagały one zwiększonego nakładu pracy, środków finansowych i innej technologii oraz nieskutecznie odstąpił od umowy i bezzasadnie obciążył powódkę karą umowną. Czynności te podjął mimo, że opis przedmiotu zamówienia wynikający z dokumentacji przetargowej był wadliwy, nie oddawał stanu faktycznie wymaganych prac celem realizacji zamówienia i mógł wprowadzać w błąd powódkę. Dodatkowo prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia 2 marca 2016 r. (II Ca (...)) oddalono powództwo zamawiającego o zasądzenie kwoty 21.000 zł tytułem kary umownej uznając odstąpienie od umowy za nieskuteczne.

Podzielenie tego stanowiska przez Sąd Apelacyjny w wiążącym Sąd Najwyższy stanie faktycznym sprawy, jako korespondujące z funkcjonującą w orzecznictwie wykładnią art. 639 k.c., nie przekonuje o oczywistej zasadności skargi (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2002 r., V CSK 945/00, niepubl., z dnia 7 lipca 1999 r., II CKN 436/98, OSNC 2000, nr 2, poz. 32, z dnia 15 listopada 1990 r., II CR 184/90, niepubl., i z dnia 2 grudnia 1952 r., C 2275/52, OSN 1954, nr 3, poz. 55).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

jw